

Bruksela, 17 października 2023 r.
(OR. en)

14285/23

CLIMA 483
ENV 1139
ONU 80
DEVG 182
ECOFIN 1054
ENER 551
FORETS 155
MAR 126
AVIATION 192

WYNIK PRAC

Od:	Sekretariat Generalny Rady
Do:	Delegacje
Nr poprz. dok.:	13842/23
Dotyczy:	Przygotowania do 28. konferencji stron (COP28) Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (UNFCCC) (Dubaj, 30 listopada – 12 grudnia 2023 r.) – Konkluzje Rady

Delegacje otrzymują w załączeniu konkluzje Rady na powyższy temat, w wersji zatwierdzonej przez Radę na jej 3973. posiedzeniu, które odbyło się 16 października 2023 r.

**Przygotowania do 28. konferencji stron (COP28) Ramowej konwencji Narodów
Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (UNFCCC)**

(Dubaj, 30 listopada – 12 grudnia 2023 r.)

– Konkluzje Rady

RADA UNII EUROPEJSKIEJ

PILNY CHARAKTER DZIAŁAŃ W DZIEDZINIE KLIMATU

1. WYRAŻA GŁĘBOKIE ZANIEPOKOJENIE, że obserwowane skutki zmiany klimatu, od suszy po powodzie, pożary lasów i fale upałów, są coraz większe na całym świecie, przy czym niespotykane dotąd ekstremalne zdarzenia klimatyczne dotyczą społeczności na wszystkich kontynentach, a poziomy emisji gazów cieplarnianych są na rekordowym poziomie. Ponadto DOSTRZEGA z obawą, że te coraz większe skutki dotyczą obszarów wysoce podatnych na zagrożenia, takich jak m.in. obszary przybrzeżne i górskie oraz regiony polarne. W związku z tym PODKREŚLA niezwykle pilną potrzebę wzmocnienia globalnej reakcji na kryzys klimatyczny poprzez znaczne przyspieszenie globalnej redukcji emisji gazów cieplarnianych przez wszystkie kraje oraz poprzez działania przystosowawcze i zrównoważony rozwój, ponieważ jest to jedyny sposób przeciwdziałania zmianie klimatu i zapewnienia lepszego poziomu życia i dobrobytu ludności na całym świecie, przy jednoczesnej ochronie przyrody i ekosystemów.
2. WYRAŻA ZADOWOLENIE z przyjęcia przez Międzyrządowy Zespół ds. Zmian Klimatu (IPCC) sprawozdania podsumowującego szóste sprawozdanie oceniające i POTWIERDZA, że zdecydowanie docenia prace prowadzone przez IPCC w kontekście 6. cyklu oceny oraz PODKREŚLA, jak ważne są te oceny dla kształtowania polityki, by znaleźć potencjalne praktyczne rozwiązania.

3. PRZYPOMINA z zaniepokojeniem o kluczowych ustaleniach sprawozdania podsumowującego, w tym o tym, że (i) skala zmian w systemie klimatycznym spowodowanych emisjami antropogenicznymi jest bezprecedensowa w historii ludzkości, (ii) w związku ze zmianą klimatu spowodowaną przez człowieka rośnie częstotliwość, skala, zasięg przestrzenny i czas trwania ekstremalnych zdarzeń pogodowych we wszystkich regionach świata, (iii) pomimo postępów w planowaniu i wdrażaniu działań przystosowawczych istnieją luki i ograniczenia w tym zakresie oraz (iv) że wspólnie ustalone na poziomie krajowym wkłady nie są obecnie wystarczające, aby utrzymać globalne ocieplenie w granicach 1,5°C w XXI wieku, a jednocześnie podkreśla, że wykonalne, skuteczne i opłacalne możliwości przystosowania się do zmiany klimatu i jej łagodzenia są już dostępne.
4. ODNOTOWUJE z wielkim zaniepokojeniem ustalenia zawarte w najnowszym sprawozdaniu Światowej Organizacji Meteorologicznej pt. „Globalna aktualizacja dotycząca klimatu – od rocznej do dekadowej”, w którym wskazano na rekordowe poziomy temperatur na świecie w ciągu najbliższych pięciu lat, szacując na 66% prawdopodobieństwo, że średnia roczna globalna temperatura przy powierzchni ziemi w latach 2023–2027 będzie przez co najmniej jeden rok o ponad 1,5°C wyższa od poziomu sprzed epoki przemysłowej.
5. PODKREŚLA, że zmiana klimatu jest częścią wzajemnie pogłębiającego się potrójnego kryzysu planety, który obejmuje utratę różnorodności biologicznej i zanieczyszczenie. APELUJE o rozwiązania, które mają potencjał jednoczesnego reagowania na kilka kryzysów, w tym o rozwiązania oparte na zasobach przyrody.
6. W tym kontekście WZYWA do zwiększenia globalnych działań i ambicji w tej krytycznej dekadzie, zgodnie ze sprawozdaniami IPCC: ograniczenie ocieplenia do około 1,5 °C wymaga osiągnięcia szczytowego poziomu globalnych emisji gazów cieplarnianych najpóźniej przed 2025 r. i zmniejszenia ich o 43 % do 2030 r. i o 60 % do 2035 r. w porównaniu z 2019 r.

7. Z całą mocą PONOWNIE POTĘPIA wojnę napastniczą Rosji przeciwko Ukrainie, która to wojna nie tylko rażąco narusza prawo międzynarodowe i powoduje masowe ofiary śmiertelne i negatywne skutki zdrowotne, w tym wśród ludności cywilnej, ale też powoduje bezpośrednie szkody dla przyrody i długoterminową degradację środowiska, stwarza ryzyko dla bezpieczeństwa jądrowego oraz opóźnia bardzo potrzebne działania w dziedzinie zmiany klimatu. PODKREŚLA, że wojna ta nie tylko zagraża światowemu bezpieczeństwu i stabilności, ale także ma poważne wtórne negatywne skutki dla bezpieczeństwa energetycznego i żywnościowego, zwłaszcza na globalnym Południu, i że społeczność międzynarodowa musi podjąć w związku z tą wojną pilne i zdecydowane działania;

WZMOCNIENIE DZIAŁAŃ, AMBICJI, MOŻLIWOŚCI I WSPARCIA

8. Przed COP28 POWTARZA, że międzynarodowe zaangażowanie poprzez silny multilateralizm oparty na zasadach ma kluczowe znaczenie dla osiągnięcia pozytywnych wyników w przeciwdziałaniu globalnemu wyzwaniu, jakim jest zmiana klimatu.
9. ZWRACA UWAGĘ na możliwości związane z działaniami w dziedzinie klimatu nie tylko dla planety i światowej gospodarki, ale również dla ludzi – w tym w zakresie możliwości inwestycyjnych i finansowych, konkurencyjności, innowacji, tworzenia miejsc pracy i wzrostu gospodarczego, ale także pod względem lepszych warunków życia, zdrowia, godnych miejsc pracy, zrównoważonych systemów żywnościowych i przystępnych cen energii.

10. PRYZNAJE, że strony, działając na rzecz rozwiązania problemu zmiany klimatu, powinny respektować, promować i uwzględnić swoje zobowiązania dotyczące praw człowieka, prawa do zdrowia, prawa do czystego, zdrowego i zrównoważonego środowiska, praw ludów rdzennych, określonych w Deklaracji Organizacji Narodów Zjednoczonych o prawach ludności rdzennej, oraz zobowiązania wobec społeczności lokalnych, migrantów, dzieci, osób z niepełnosprawnościami i osób w trudnej sytuacji, a także pod względem równości płci, wzmocnienia pozycji kobiet i sprawiedliwości międzypokoleniowej; PODKREŚLA, że inkluzywny udział społeczny, zaangażowanie i dostęp do informacji, także dla społeczeństwa obywatelskiego i różnych interesariuszy, mają kluczowe znaczenie dla promowania społecznej sprawiedliwości i inkluzywności w procesie globalnej transformacji w kierunku neutralności klimatycznej. POWTARZA, że UE jest nadal zaangażowana w przestrzeganie tych wartości. W związku z tym DOCENIA wkład specjalnego sprawozdawcy ds. propagowania i ochrony praw człowieka w kontekście zmiany klimatu.
11. PODKREŚLA, że – jak wynika ze sprawozdań IPCC – łączne wkłady ustalone na poziomie krajowym oraz ich aktualizacje i wdrażanie pozostają w dużym stopniu niewystarczające, aby zrealizować cel, jakim jest ograniczenie wzrostu temperatury do 1,5°C, i ZAZNACZA z głębokim zaniepokojeniem, że globalne ambicje muszą być znacznie wyższe, tak jak zakłada porozumienie paryskie.
12. PRZYPOMINA, że wszystkie strony zostały pilnie wezwane, by ponownie przeanalizować i wzmocnić cele na 2030 r. zawarte w ich ustalonych na poziomie krajowym wkładach, a także by opublikować lub odpowiednio zaktualizować długoterminowe strategie niskoemisyjnego rozwoju w celu dostosowania ich do celu porozumienia paryskiego dotyczącego temperatury na długo przed COP28. Strategie te powinny obejmować wszystkie gazy cieplarniane i sektory oraz opierać się na konkretnych politykach i środkach służących ich wdrożeniu.

13. W tym kontekście UZNAJE, że wszystkie największe gospodarki odgrywają kluczową rolę w ograniczaniu wzrostu temperatury na świecie w tym krytycznym dziesięcioleciu i w kolejnych dekadach oraz PODKREŚLA, że od czasu przyjęcia porozumienia paryskiego każda z największych gospodarek powinna była już znacznie zwiększyć ambicje w swoim ustalonym na poziomie krajowym wkładzie, osiągnąć szczytowy poziom emisji gazów cieplarnianych lub zaznaczyć, że uczyni to nie później niż w 2025 r., z uwzględnieniem w ustalonych na poziomie krajowym wkładach bezwzględnych ogólnogospodarczych celów redukcji obejmujących wszystkie gazy cieplarniane. PODKREŚLA również, że największe gospodarki powinny były przedstawić lub zaktualizować swoje długoterminowe strategie niskoemisyjnego rozwoju, w tym cel polegający na jak najszybszym – a najpóźniej do 2050 r. – osiągnięciu neutralności klimatycznej, zgodnie ze swoimi zaktualizowanymi ustalonymi na poziomie krajowym wkładami oraz z zachowaniem celu 1,5°C.
14. ZAZNACZA, że przejście na gospodarkę neutralną dla klimatu zgodnie z celem 1,5°C będzie wymagało globalnego stopniowego wycofania paliw kopalnych o nieobniżonych emisjach oraz osiągnięcia szczytowego poziomu ich zużycia już w bieżącym dziesięcioleciu, co pozwoli zapewnić niezbędne złagodzenie zmiany klimatu zgodnie ze wskazówkami IPCC. W tym kontekście PODKREŚLA, jak ważne jest, by sektor energetyczny był w przeważającej mierze wolny od paliw kopalnych na długo przed 2050 r., oraz jak ważne jest, by starać się przejść na całkowicie lub w przeważającej mierze zdekarbonizowany globalny system energetyczny w latach 2030–2039, niepozostawiający miejsca na nową energię pochodzącą z węgla, ponieważ w tym sektorze są już powszechnie dostępne opłacalne środki bezemisyjne, które przynoszą wiele korzyści m.in. dla zrównoważonego rozwoju, zdrowia ludzkiego i jakości powietrza, tworzenia miejsc pracy oraz bezpieczeństwa energetycznego. Ponadto ZAZNACZA, że technologie obniżania emisji, które nie powodują poważnych szkód dla środowiska, występują w ograniczonej skali i należy je wykorzystać do redukcji emisji głównie z sektorów, w których ich ograniczenie jest trudne, oraz że technologie usuwania dwutlenku węgla mają przyczyniać się do ujemnego bilansu globalnych emisji – PODKREŚLA też, że nie należy ich stosować, by opóźnić działania w dziedzinie klimatu w sektorach, w których dostępne są wykonalne, skuteczne i opłacalne alternatywy w zakresie łagodzenia zmiany klimatu, zwłaszcza w tym krytycznym dziesięcioleciu. APELUJE o jak najszybsze wycofanie dopłat do paliw kopalnych, które nie rozwiązują problemu ubóstwa energetycznego ani nie pomagają w sprawiedliwej transformacji.

15. ZACHĘCA do prac nad uzgodnieniem globalnych celów i zadań zgodnych z celem 1,5°C do 2030 r., by szybko zwiększyć efektywność energetyczną i przyspieszyć wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych. W związku z tym WZYWA do podjęcia globalnych działań na rzecz trzykrotnego zwiększenia zainstalowanej mocy wytwórczej energii odnawialnej do 11 TW i na rzecz podwojenia tempa poprawy efektywności energetycznej do 2030 r., przy poszanowaniu koszyka energetycznego każdego z państw. Te cele muszą iść w parze z oszczędzaniem energii i stopniowym wycofywaniem produkcji i zużycia energii z paliw kopalnych, co ma zostać przyjęte jako cel na COP28, przy jednoczesnej współpracy z krajami rozwijającymi się, między innymi poprzez budowanie zdolności, pomoc techniczną i finansową ze wszystkich źródeł w celu sprostania wyzwaniom i zapewnienia korzyści wynikających z transformacji, w tym w zakresie dostępu do energii i bezpieczeństwa energetycznego.
16. PODKREŚLA ustalenia IPCC z 6. cyklu oceny, zgodnie z którymi niezbędnym środkiem łagodzącym związanym z energią powinny towarzyszyć środki związane z materiałami, takie jak efektywność materiałowa i gospodarka o obiegu zamkniętym.
17. WYRAŻA ZADOWOLENIE z porozumienia w sprawie zasadniczych elementów niezbędnych ram legislacyjnych zaproponowanych w pakiecie „Gotowi na 55”, które umożliwią Unii Europejskiej wdrożenie jej ustalonego na poziomie krajowym wkładu i ograniczenie do 2030 r. emisji gazów cieplarnianych netto o co najmniej 55% w porównaniu z poziomami z 1990 r., a także osiągnięcie neutralności klimatycznej najpóźniej do 2050 r., a następnie dążenie do osiągnięcia ujemnego bilansu emisji. STWIERDZA, że zgodnie z szacunkami Komisji ramy prawne pakietu „Gotowi na 55” po ich pełnym wdrożeniu mogłyby umożliwić UE i jej państwom członkowskim przekroczenie unijnego celu polegającego na redukcji emisji gazów cieplarnianych netto do 2030 r. o co najmniej 55 % w porównaniu z 1990 r.
18. Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE przedłożenie UNFCCC aktualizacji ustalonego na poziomie krajowym wkładu Unii Europejskiej i jej państw członkowskich, która odzwierciedla zasadnicze elementy pakietu „Gotowi na 55”, oraz informacji niezbędnych do zapewnienia jasności, przejrzystości i zrozumiałości, zgodnie z decyzjami podjętymi na COP26 i COP27, by odpowiedzieć na pilną potrzebę działania w tym dziesięcioleciu.

19. ZAZNACZA, że UE ustali swój kolejny cel klimatyczny, zgodnie z Europejskim prawem o klimacie. PRZYPOMINA, że w tym celu, najpóźniej w ciągu sześciu miesięcy od przeprowadzenia pierwszego globalnego przeglądu, Komisja Europejska przedstawi wniosek ustawodawczy, w stosownym przypadku, w oparciu o szczegółową ocenę skutków.
20. UZNAJE, że dla wszystkich stron coraz ważniejsze jest, by poprawiać swoje zdolności przystosowawcze, budować odporność i zmniejszać swoją podatność na zmianę klimatu, oraz PODKREŚLA kluczową rolę całościowych, inkluzywnych i skutecznie wdrażanych krajowych strategii i planów adaptacji.
21. PODKREŚLA, że UE i jej państwa członkowskie coraz bardziej starają się zapobiegać zagrożeniom wynikającym ze zmiany klimatu, zarówno w Unii, jak i poza jej granicami – wysiłki te widać w formułowaniu i wdrażaniu strategii i planów adaptacji przez wszystkie państwa członkowskie, we włączaniu kwestii przystosowania się do zmiany klimatu do głównego nurtu odpowiednich polityk sektorowych UE oraz w realizacji europejskiej misji w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu i unijnej strategii adaptacyjnej. CZEKA na europejską ocenę ryzyka związanego z klimatem (EUCRA), która pomoże określić związane z przystosowaniem się do zmiany klimatu priorytety polityczne w Europie oraz opracować politykę w sektorach wrażliwych na zmianę klimatu.
22. PONOWNIE PODKREŚLA, jak ważny jest wymiar międzynarodowy w unijnej strategii adaptacyjnej, i jednocześnie zwraca uwagę, że UE wspiera międzynarodową odporność i gotowość na zmianę klimatu, opracowywanie strategii politycznych i zachęt, które promują inwestycje odporne na zmianę klimatu oraz ukierunkowane wsparcie dla krajów partnerskich, w szczególności w odniesieniu do działań, które pomagają realizować poszczególne etapy cyklu polityki w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu (ocena ryzyka, planowanie, wdrażanie, monitorowanie, ewaluacja i wyciąganie wniosków).
23. WZYWA wszystkie strony, by jeszcze bardziej starały się włączać przystosowanie się do zmiany klimatu i odporność na nią do odpowiednich istniejących polityk, programów i działań we wszystkich odpowiednich sektorach, ponieważ wysiłki te mają kluczowe znaczenie, by przeciwdziałać rosnącym zagrożeniom związanym ze zmianą klimatu.

24. **PODKREŚLA**, że utrzymanie wzrostu średniej temperatury na świecie na poziomie 1,5°C będzie miało zasadnicze znaczenie dla zapobiegania przyszłym stratom i szkodom związanym z niekorzystnymi skutkami zmiany klimatu, dla ich minimalizowania i radzenia sobie z nimi.
25. **PODKREŚLA**, że żadne pojedyncze środki reagowania nie wystarczą, aby zapobiec stratom i szkodom związanym z niekorzystnymi skutkami zmiany klimatu, ani by je zminimalizować i im zaradzić. W tym kontekście **UZNAJE**, że wiele państw, instytucji i zainteresowanych stron jest już zaangażowanych w finansowanie różnorodnych rozwiązań, które służą reagowaniu na straty i szkody. **UZNAJE**, że należy wzmocnić istniejące mechanizmy finansowania, by lepiej reagować na straty i szkody wynikające z negatywnych skutków zmiany klimatu oraz wyeliminować istniejące priorytetowe luki w działaniach i we wsparciu, które służą reagowaniu na straty i szkody. W związku z tym **ODNOTOWUJE**, m.in. że wielostronne banki rozwoju i międzynarodowe instytucje finansowe, w tym Grupa Banku Światowego, Międzynarodowy Fundusz Walutowy i Europejski Bank Inwestycyjny, mają potencjał, by wnieść wkład w mechanizmy finansowania służące reagowaniu na straty i szkody.
26. **PONOWNIE ZAZNACZA**, że UE zdecydowanie popiera apel Sekretarza Generalnego ONZ, by w ciągu najbliższych pięciu lat wprowadzić na całym świecie pozwalające ratować życie systemy wczesnego ostrzegania za pośrednictwem inicjatywy rozwoju systemów wczesnego ostrzegania w dziedzinie klimatu (CREWS) oraz mechanizmu wspierającego rozwój sieci pomiarowo-obserwacyjnych (SOFF), a także inicjatywy V20/G7 o nazwie globalna tarcza przeciw ryzyku klimatycznemu, aby zwiększyć ochronę osób i krajów znajdujących się w trudnej sytuacji poprzez zapewnienie znacznie większego i lepiej zaplanowanego finansowania na wypadek klęsk i katastrof oraz poprzez ułatwienie takiego finansowania. **ZOBOWIĄZUJE SIĘ** wspierać te wysiłki, również poprzez szersze stosowanie rozwiązań finansowych i ubezpieczeniowych w zakresie ryzyka związanego z klimatem i z klęskami żywiołowymi oraz poprzez nadanie globalnej architekturze takich rozwiązań systemowego, spójnego i trwałego charakteru.
27. **WYCZEKUJE** dyskusji na temat konkluzji o finansowaniu działań w związku ze zmianą klimatu na posiedzeniu 17 października 2023 r.

28. POTWIERDZA, że UE i jej państwa członkowskie podjęły zdecydowane zobowiązanie, by osiągnąć wspólny cel polegający na zebraniu do 2025 r. 100 mld USD na finansowanie działań w związku ze zmianą klimatu w kontekście znaczących działań łagodzących i przejrzystości wdrażania; POTWIERDZA, że cel ten ma zostać osiągnięty w 2023 r. i WZYWA wszystkie pozostałe zainteresowane państwa do wzmożenia wysiłków w tym zakresie. WZYWA wszystkich mogących pomóc partnerów ze wszystkich regionów, w tym rządy, międzynarodowe instytucje finansowe, jednostki Organizacji Narodów Zjednoczonych i organizacje międzyrządowe oraz inne instytucje dwustronne i wielostronne, w tym organizacje pozarządowe i źródła prywatne, by udzielili zwiększonego i dodatkowego wsparcia dla działań w dziedzinie klimatu, w tym reagowania na straty i szkody, a także by znaleźli nowe i innowacyjne źródła finansowania, także z sektora paliw kopalnych, by wspierać kraje najbardziej wrażliwe w łagodzeniu zmiany klimatu i budowaniu odporności na nią.
29. Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE wynik szczytu w sprawie nowego globalnego paktu finansowego, który pomoże zaktualizować międzynarodowy system finansowania i zmobilizować dodatkowe zasoby finansowe, by walczyć z ubóstwem i lepiej radzić sobie z globalnymi wyzwaniami związanymi z klimatem i różnorodnością biologiczną. ODNOTOWUJE wyniki konferencji na temat uzupełnienia środków w ramach Zielonego Funduszu Klimatycznego.

PRZYGOTOWANIE DO COP28

30. **PODKREŚLA**, jak ważne jest pomyślne zakończenie pierwszego globalnego przeglądu podczas COP28 w Dubaju, ponieważ przegląd ten stanowi podstawę cyklu ambicji porozumienia paryskiego, a ambitny i perspektywiczny wynik tego spotkania pomoże jasno określić sposoby i możliwości osiągnięcia odpornego na zmianę klimatu i zrównoważonego rozwoju, który pozwoli utrzymać ograniczenie wzrostu temperatury w granicach 1,5 C, w tym przyniesie konkretne zalecenia, by przeprowadzić wzmocnione, zrównoważone, natychmiastowe, transformacyjne i ambitne działania w zakresie łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej przed i po 2030 r., we wszystkich systemach, a także by dostosować globalne przepływy finansowe do celów porozumienia paryskiego. W tym kontekście **APELUJE**, by w wyniku pierwszego globalnego przeglądu strony i interesariusze niebędący stronami otrzymali konkretne sygnały polityczne, które mogą napędzać działania w terenie i zacieśniać współpracę międzynarodową, oraz **WZYWA** wszystkie strony, w szczególności największe gospodarki, by wyznaczyły długoterminowe strategie rozwoju niskoemisyjnego i informowały o nich, w tym cel, jakim jest osiągnięcie zerowych emisji gazów cieplarnianych netto jak najszybciej, a najpóźniej do 2050 r., oraz kolejne zwiększone ustalone na poziomie krajowym wkłady, które są zgodne z dążeniem do utrzymania globalnego ocieplenia w granicach 1,5°C, uwzględniają ogólnogospodarcze cele redukcji emisji obejmujące wszystkie gazy cieplarniane. **WZYWA** komitet wysokiego szczebla ds. globalnego przeglądu, by nadał impuls polityczny, który pomoże osiągnąć pomyślny wynik pierwszego globalnego przeglądu w okresie poprzedzającym piątą Konferencję stron służącą jako spotkanie stron porozumienia paryskiego (CMA5) i w jej trakcie oraz **Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE** wyniki szczytu w sprawie ambicji klimatycznych pod auspicjami Sekretarza Generalnego ONZ.
31. **WYRAŻA ZADOWOLENIE** w związku z tym, że uruchomiono program prac w zakresie łagodzenia zmiany klimatu, który ma na celu pilne zwiększenie poziomu ambicji w tym zakresie i przyspieszenie wdrażania w tym krytycznym dziesięcioleciu, a także w związku z tym, że tegorocznym tematem programu jest sprawiedliwa transformacja energetyczna. **APELUJE**, by podczas realizacji programu prac w zakresie łagodzenia zmiany klimatu zbierać dobre praktyki i zapewniać wykonalne rozwiązania umożliwiające wszystkim stronom ograniczenie emisji z sektora energetycznego, który ma największy potencjał w zakresie redukcji emisji i w którym można stosować bardziej opłacalne środki redukcji emisji, a zatem jest to sektor który może najlepiej przyczynić się do zwiększenia ambicji i wdrażania w tym krytycznym dziesięcioleciu. **WZYWA** uczestników dorocznego ministerialnego okrągłego stołu wysokiego szczebla na temat celów na okres przed 2030 r., by rozważyli te rozwiązania w celu nadania impulsu politycznego dla ich wdrażania na szczeblu krajowym, a także dla uwzględnienia tych rozwiązań w ustalonych na poziomie krajowym wkładach, by zwiększyć globalne ambicje, i **WZYWA** wszystkie strony, by podczas COP28 podjęły znaczącą i ambitną decyzję w sprawie programu prac w zakresie łagodzenia zmiany klimatu.

32. Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE ustanowienie programu prac na rzecz sprawiedliwej transformacji, który dotyczy sposobów osiągnięcia celów porozumienia paryskiego, i ZOBOWIĄZUJE SIĘ do konstruktywnej współpracy ze stronami, by podczas CMA5 rozważyć i podjąć decyzję w sprawie zakresu i kształtu tego programu. APELUJE o program prac skoncentrowany na ludziach, niepozostawiający nikogo w tyle oraz tworzący warunki, w których wszystkie strony i interesariusze niebędący stronami będą mogli współpracować, dostarczać i wykorzystywać informacje na temat sprawiedliwej transformacji, a tym samym zwiększać swoją zdolność do wdrażania sprawiedliwej transformacji na szczeblu krajowym w oparciu o konstruktywny i skuteczny dialog społeczny oraz pluralistyczny udział wszystkich.
33. Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE owocny dialog, który odbył się w ramach programu prac Glasgow–Szarm el-Szejk na temat globalnego celu w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu, który to dialog ułatwił wymianę różnych perspektyw i najlepszych praktyk i doświadczeń, mogących stanowić inspirację, by określić wspólne priorytety globalnych działań wspierających postępy w realizacji globalnego celu w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu. ZAZNACZA, że należy zapewnić inkluzywne, lokalne i partycypacyjne procesy oraz chronić przed zmianą klimatu osoby najuboższe i najbardziej podatne na zagrożenia, a także PODKREŚLA, że UE zdecydowanie zobowiązuje się, by konstruktywnie angażować się w osiągnięcie porozumienia na COP28 w celu stworzenia skutecznych ram, które wzmocnią – dzięki wykonalnym celom – cykl polityki w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu, a polityka ta pomoże nadać kierunek realizacji globalnego celu w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu oraz przeglądowi ogólnych postępów na drodze do tego celu.
34. PRZYPOMINA, że w pakcie klimatycznym z Glasgow apeluje się, by do 2025 r. strony będące krajami rozwiniętymi co najmniej podwoiły – w porównaniu z 2019 r. – wspólnie zapewniane na rzecz krajów rozwijających się finansowanie działań związanych z klimatem w kontekście osiągnięcia równowagi między łagodzeniem skutków a przystosowywaniem się do zmiany klimatu w ramach zapewniania zwiększonych zasobów finansowych. ZWRACA UWAGĘ, że UE zobowiązała się odgrywać wiodącą rolę we wspólnych wysiłkach na rzecz zwiększenia dostaw środków finansowych służących przystosowaniu do zmiany klimatu i ich mobilizacji, ze szczególnym uwzględnieniem ubogich i podatnych na zagrożenia krajów i społeczności, w szczególności krajów najsłabiej rozwiniętych i małych rozwijających się państw wyspiarskich.

35. PONOWNIE POTWIERDZA stałe zaangażowanie UE na rzecz jak najszybszego pełnego uruchomienia sieci z Santiago w celu zapobiegania stratom i szkodom związanym z niekorzystnymi skutkami zmiany klimatu, ich minimalizowania i przeciwdziałania im, którego dowodem jest wybór siedziby sekretariatu tej sieci i powołanie jej komisji doradczej, a także spotkanie CMA5, aby dodatkowo wzmacniać globalną koordynację w celu uruchomienia ukierunkowanej na popyt pomocy technicznej odpowiednich organizacji, organów, sieci i ekspertów w zakresie wdrażania odpowiednich podejść w krajach rozwijających się, które są szczególnie podatne na negatywne konsekwencje zmiany klimatu.
36. Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE prace sekretariatu UNFCCC i Komitetu Przejściowego, by uruchomić nowe mechanizmy finansowania, w tym specjalny fundusz w celu reagowania na straty i szkody, a także by maksymalnie wykorzystać wsparcie z istniejących mechanizmów finansowania w odpowiedzi na straty i szkody związane z negatywnymi skutkami zmiany klimatu. MA NADZIEJĘ, że zalecenia Tymczasowego Komitetu ds. Strat i Szkód zostaną uwzględnione podczas COP28. POTWIERDZA swoje zobowiązanie, by wdrożyć decyzję podjętą podczas COP27 w sprawie nowych mechanizmów finansowania, w tym specjalnego funduszu, aby pomóc krajom rozwijającym się, które są szczególnie narażone na negatywne skutki zmiany klimatu. PODKREŚLA znaczenie wychodzenia poza tradycyjne wskaźniki przy ocenie ryzyka i podatności na zmianę klimatu oraz OCZEKUJE kontynuacji dialogu z Glasgow między stronami, odpowiednimi organizacjami i interesariuszami. ZAZNACZA, że nowe mechanizmy finansowania, w tym specjalny fundusz, powinny opierać się na zidentyfikowanych priorytetowych lukach w istniejącym krajobrazie finansowym w ramach UNFCCC i porozumienia paryskiego i poza nimi, muszą koncentrować się na krajach rozwijających się, które są szczególnie narażone na negatywne skutki zmiany klimatu, oraz gromadzić szeroką bazę darczyńców, a także uwzględniać koordynację, spójność i komplementarność z istniejącymi mechanizmami finansowania.

37. OCZEKUJE kontynuacji dyskusji na temat ustanowienia nowego zbiorowego celu ilościowego (NCQG) w odniesieniu do finansowania działań w związku ze zmianą klimatu w kontekście istotnych działań łagodzących oraz przejrzystości wdrażania, który to cel – należycie uwzględniając potrzeby i priorytety krajów rozwijających się – jako wspólne przedsięwzięcie finansowane z wielu publicznych i prywatnych źródeł przyczyni się do realizacji celów porozumienia paryskiego, również w kontekście zapewnienia spójności wszystkich przepływów finansowych z dążeniem do niskiego poziomu emisji gazów cieplarnianych i rozwoju odpornego na zmianę klimatu. Zdecydowanie ZACHEĆCA, by podczas zbliżających się dialogów ekspertów technicznych, a także w ramach dialogu ministerialnego wysokiego szczebla podczas COP28 przeprowadzić dyskusję na temat rozszerzenia bazy darczyńców na rzecz nowego zbiorowego celu ilościowego, w sposób odzwierciedlający dynamiczny charakter zdolności. WZYWA wszystkie strony porozumienia paryskiego, by w miarę możliwości wniosły wkład w te globalne wysiłki.
38. Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE dialog z Szarm el-Szejk służący wymianie poglądów na temat zakresu art. 2 ust. 1 lit. c) porozumienia paryskiego oraz jego komplementarności z art. 9 i lepszemu zrozumieniu tej kwestii. PRZYPOMINA, że realizacja działań służących osiągnięciu celu określonego w art. 2 ust. 1 lit. c) nie zastąpi finansowania działań związanych ze zmianą klimatu na rzecz krajów rozwijających się i związanych z tym zobowiązań krajów rozwiniętych. ZACHEĆCA sektor prywatny i innych kluczowych interesariuszy do zintensyfikowania działań i do zaangażowania się w tę dyskusję, by znaleźć rozwiązania umożliwiające usunięcie barier, które stoją na przeszkodzie mobilizowaniu prywatnych środków finansowych na działania w dziedzinie klimatu. OCZEKUJE wyników tych dwóch spotkań roboczych w 2023 r. i sprawozdania z nich, które zostanie przedłożone do rozważenia CMA5, i MA NADZIEJĘ, że podczas COP28 zostanie wprowadzony nowy specjalny punkt porządku obrad, by ukierunkować i przyspieszyć dyskusje oraz wspólne rozumienie tego, w jaki sposób osiągnąć cel polegający na zapewnieniu spójności przepływów finansowych z dążeniem do niskiego poziomu emisji gazów cieplarnianych i rozwoju odpornego na zmianę klimatu, co w kluczowy sposób umożliwi uruchomienie finansowania na dużą skalę. W tym kontekście ZWRACA UWAGĘ na prace koalicji ministrów finansów na rzecz działań w dziedzinie klimatu.

39. Chociaż należy nadal koncentrować się na redukcji emisji i zwiększaniu pochłaniania na szczeblu krajowym, ZAUWAŻA, że art. 6 potencjalnie umożliwia zwiększenie ambicji w przybliżaniu się do celu ograniczenia globalnego ocieplenia do 1,5 C oraz wspierania zaangażowania sektora prywatnego w działania w dziedzinie klimatu, jak również mobilizacji zasobów finansowych i niefinansowych na te działania, przy jednoczesnym przestrzeganiu gwarancji środowiskowych i społecznych, poszanowaniu praw człowieka i ochronie przed zagrożeniami związanymi z klimatem. PODKREŚLA, że niezbędnym założeniem jest zapewnienie, aby stosowanie art. 6 przyczyniało się do realizacji długoterminowych celów porozumienia paryskiego, zachęcało do ambicji, chroniło różnorodność biologiczną, zabezpieczało naturalne pochłaniacze, wspierało inwestycje transformacyjne, zrównoważony rozwój i gwarantowało integralność środowiskową, przy jednoczesnym poszanowaniu praw człowieka, w tym praw ludności rdzennej określonych w Deklaracji ONZ o prawach ludności rdzennej. PODKREŚLA, jak ważne jest ściśle dostosowanie mechanizmów przewidzianych w art. 6 do ustalonego na poziomie krajowym wkładu stron przyjmujących, do ich długoterminowych strategii niskoemisyjnego rozwoju oraz do celów porozumienia paryskiego, z poszanowaniem wkładów państw przyjmujących oraz zachowaniem przestrzeni dla wyższych ambicji poprzez dzielenie się korzyściami wynikającymi z łagodzenia zmiany klimatu i unikanie utrzymywania się niezrównoważonych poziomów emisji, zapewnienie przejrzystości i dodatkowości, rozwiązanie problemu braku trwałości i unikania podwójnego liczenia wśród uczestników stosujących art. 6, a także udoskonalenie solidnych i przejrzystych procesów pomiaru, sprawozdawczości i weryfikacji we wszystkich sektorach. PODKREŚLA znaczenie zapewnienia solidnej, wyczerpującej i przejrzystej infrastruktury i sprawozdawczości, aby umożliwić śledzenie jednostek od momentu ich emisji do ich anulowania w sposób scentralizowany. ZWRACA UWAGĘ, jak ważne jest budowanie zdolności krajów rozwijających się w celu solidnego wdrożenia działań rynkowych w ramach porozumienia paryskiego. WYRAŻA ZADOWOLENIE w związku z wezwaniem do działania na rzecz rynków uprawnień do emisji dwutlenku węgla dostosowanych do porozumienia paryskiego, ogłoszone na szczycie w sprawie nowego globalnego paktu finansowego.

40. JEST ZDECYDOWANA pracować ze wszystkim stronami na rzecz:

- dalszego promowania wdrażania wzmocnionych ram przejrzystości.
- dalszego promowania pluralistycznej dyskusji na temat przyszłości UNFCCC, ze szczególnym naciskiem na usprawnienie programów działań i poprawę skuteczności procesu, przy jednoczesnym zagwarantowaniu inkluzywności i zapewnieniu większej przestrzeni, a także ułatwianiu cyfrowego uczestnictwa w procesie UNFCCC, w celu zaangażowania się w zwiększanie ambicji i wzmocnienie wdrażania.
- przyspieszenia ambitnej realizacji programu prac z Glasgow dotyczącego działań na rzecz upodmiotowania klimatu (ACE) i związanego z nim planu działania.
- zajęcia się aspektem płci, tak by wykorzystać pełen potencjał polityki klimatycznej i wspierać kompleksowe działania na rzecz osiągnięcia równości płci, w tym poprzez dalszą realizację rozszerzonego Programu prac z Limy w dziedzinie równości płci i przewidzianego w nim drugiego planu działania w sprawie równości płci.
- poczynienia postępów w dyskusjach w ramach nowego wspólnego programu prac z Szarm el-Szejk na temat wdrażania działań w dziedzinie klimatu w odniesieniu do rolnictwa i bezpieczeństwa żywnościowego oraz przyjęcia planu działania, w którym nakreślone zostaną działania podejmowane w ramach programu do czasu COP31 (2026 r.).

41. ZWRACA UWAGĘ na znaczenie działań podmiotów niebędących stronami, także w ramach procesu UNFCCC, i ZACHEĆCA je do dalszych wysiłków na rzecz skutecznego wdrożenia porozumienia paryskiego i wyników globalnego przeglądu, w tym za pośrednictwem światowego programu działań na rzecz klimatu. WZYWA do podjęcia takich wysiłków na rzecz osiągnięcia celów porozumienia paryskiego, w tym poprzez przejrzyste, solidne i umożliwiające rozliczalność zobowiązania do zerowych emisji netto, wsparte wiarygodnymi planami działania, zgodnie z zaleceniami grupy ekspertów Sekretarza Generalnego ONZ ds. zobowiązań podmiotów niepaństwowych do neutralności emisyjnej.

42. UZNAJE zdecydowane apele społeczeństwa obywatelskiego, zwłaszcza młodych ludzi, o ambitniejsze i szybsze działania w dziedzinie klimatu, z uwzględnieniem równości międzypokoleniowej, oraz potrzebę przeprowadzenia społecznie korzystnej transformacji ekologicznej uwzględniającej potrzeby obywateli; w tym kontekście DOSTRZEGA znaczenie udziału społeczeństwa i aktywnego zaangażowania, a także dostępu do informacji w planowaniu i realizacji działań w dziedzinie klimatu.
43. UZNAJE wiodącą rolę władz lokalnych i regionalnych w przyspieszaniu i rozszerzaniu działań w dziedzinie klimatu, przy jednoczesnym skutecznym angażowaniu obywateli w proces transformacji w kierunku zrównoważonego stylu życia oraz w kierunku zrównoważonych wzorców konsumpcji i produkcji, i PODKREŚLA potrzebę większego angażowania władz lokalnych i regionalnych w proces wdrażania ustalonych na poziomie krajowym wkładów, krajowych planów adaptacji i długoterminowych strategii niskoemisyjnego rozwoju.
44. ZAZNACZA, że, by przyspieszyć realizację działań w dziedzinie klimatu we wszystkich sektorach, istotne są oparte na porozumieniu interesariuszy inicjatywy i zobowiązania ze strony państw i podmiotów prywatnych.

INNE ORGANIZACJE I PROCESY MIĘDZYNARODOWE

45. ZAZNACZA, że zmiana klimatu i kryzysy związane z utratą różnorodności biologicznej, pustynnieniem, zanieczyszczeniem, a także degradacją gleby, wody i oceanów są ze sobą ściśle powiązane i wzajemnie się nasilają, i PODKREŚLA, że można im z powodzeniem zapobiegać jedynie w ramach spójnego podejścia obejmującego strategię korzystne dla obu stron, mające silne zabezpieczenia socjalne i środowiskowe, w tym rozwiązania oparte na zasobach przyrody, jak określono podczas 5. Zgromadzenia ONZ ds. Ochrony Środowiska (UNEP/EA.5/Res.5). ZACHEĆCA strony do włączenia rozwiązań opartych na zasobach przyrody do swoich ustalonych na poziomie krajowym wkładów, długoterminowych strategii niskoemisyjnego rozwoju i krajowych planów adaptacji. WZYWA DO ściślejszej współpracy i umocnienia synergii między konwencjami z Rio i innymi wielostronnymi umowami środowiskowymi, a także innymi odpowiednimi inicjatywami ONZ i procesami międzynarodowymi. PODKREŚLA potrzebę zajęcia się wzajemnymi powiązaniami między wodą a klimatem w sposób zdecydowany i całościowy.

46. POZOSTAJE STANOWCZO ZOBOWIĄZANA, by wzmocnić synergie między UNFCCC a Konwencją Narodów Zjednoczonych o różnorodności biologicznej (CBD) – w tym dostosowanie się do globalnych ram różnorodności biologicznej z Kunmingu/Montrealu, które zostały przyjęte podczas COP15 w grudniu 2022 r. w Montrealu, i wspieranie ich wdrażania, w szczególności w odniesieniu do celu 8 – oraz Oenzetowską Dekadę Restytucji Ekosystemów, a także zobowiązuje się, by czynić dalsze postępy w celu wzajemnego wzmacniania wspólnych korzyści z łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej oraz powstrzymania i odwracania procesu utraty różnorodności biologicznej. Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE współpracę między IPCC a Międzys rządową Platformą Naukowo-Polityczną w sprawie Różnorodności Biologicznej i Funkcjonowania Ekosystemów w siódmym cyklu oceny, do czego wezwano podczas 10 posiedzenia tej platformy. PRZYPOMINA o deklaracji przywódców z Glasgow w sprawie lasów i użytkowania gruntów, której celem jest powstrzymanie i odwrócenie procesu utraty lasów i degradacji gruntów do 2030 r.
47. PODTRZYMUJE RÓWNIEŻ ZOBOWIĄZANIE do wzmocnienia synergii między UNFCCC a Konwencją Narodów Zjednoczonych w sprawie zwalczania pustoszczenia (UNCCD) – poprzez inicjatywy takie jak Międzynarodowy sojusz na rzecz odporności na susze, Forum Narodów Zjednoczonych ds. Lasów, ramy z Sendai dotyczące ograniczania ryzyka klęsk żywiołowych, program działań z Addis Abeby oraz osiągnięcia Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 i cele zrównoważonego rozwoju. Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE konkluzje przewodniczącego Zgromadzenia Ogólnego ONZ z konferencji ONZ w sprawie wody w 2023 r. i WZYWA do ich szybkiego wdrożenia, uznając kluczową rolę, jaką woda odgrywa w Agendzie na rzecz zrównoważonego rozwoju i podkreślając, że woda jest jednym z podstawowych czynników pozwalających łagodzić zmianę klimatu i przystosowywać się do niej. Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE RÓWNIEŻ rezolucję Zgromadzenia Ogólnego ONZ wydaną w następstwie konferencji ONZ w sprawie wody w 2023 r., w której wykorzystuje się powstały podczas konferencji polityczny impuls i nakreśla plan na przyszłość w odniesieniu do działań na rzecz wody na forum ONZ. W tym kontekście PRZYPOMINA konkluzje Rady UE w sprawie wody w działaniach zewnętrznych UE oraz konkluzje Rady Europejskiej, w których uznano potrzebę zintensyfikowania unijnych i globalnych działań na rzecz wody i podkreślono znaczenie strategicznego podejścia UE do bezpieczeństwa wodnego.

48. **PODTRZYMUJE ZOBOWIĄZANIE** na rzecz podkreślenia zasadniczej roli, jaką w ogólnej odporności na zmianę klimatu odgrywają zrównoważona gospodarka oceanami i gospodarka wodna oraz zdrowe ekosystemy wodne, a także znaczenie, jakie mają prace zgodne z Oenzetowską Dekadą Nauki o Oceanach na rzecz Zrównoważonego Rozwoju w latach 2021–2030 oraz z Oenzetowską Dekadą Działania w Zakresie Wody w latach 2018–2028. W związku z tym **Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE** przyjęcie porozumienia w ramach Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza dotyczącego ochrony i zrównoważonego wykorzystywania morskiej różnorodności biologicznej na obszarach znajdujących się poza jurysdykcją krajową (BBNJ) i **WZYWA** do jego szybkiej ratyfikacji i wejścia w życie, a także do podjęcia pilnych działań w zakresie ochrony oceanów i wody, w szczególności w celu wsparcia negocjacji w sprawie opracowania międzynarodowego prawnie wiążącego instrumentu dotyczącego zanieczyszczenia tworzywami sztucznymi, obejmującego środowisko morskie, a jednocześnie **PODKREŚLA** potrzebę konkretnych osiągnięć w realizacji celów zrównoważonego rozwoju związanych z klimatem, oceanami i wodą.
49. **PRZYPOMINA**, że w sprawozdaniu IPCC AR6 WGIII wskazano międzynarodowe lotnictwo i żeglugę jako sektory, w których potrzeba więcej działań na rzecz redukcji emisji. **Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE** postępy poczynione przez Międzynarodową Organizację Morską (IMO) w zmienionej strategii dotyczącej gazów cieplarnianych, która obejmuje wyższy wspólny ambitny cel osiągnięcia około 2050 r. zerowych emisji gazów cieplarnianych netto w międzynarodowej żegludze morskiej i wyznacza orientacyjne etapy kontroli na 2030 r. i 2040 r. oraz zakłada korzystanie z alternatywnych paliw bezemisyjnych i niemal bezemisyjnych do 2030 r. **ZACHEĆCA** IMO, by kontynuowała prace nad środkami średnioterminowymi i ich przyjęciem do 2025 r., które to środki powinny obejmować normę regulującą stopniowe zmniejszanie intensywności emisji gazów cieplarnianych z paliw żeglugowych oraz mechanizm ustalania cen emisji gazów cieplarnianych z transportu morskiego. **WZYWA** państwa członkowskie Organizacji Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego (ICAO), by – nie później niż na Zgromadzeniu ICAO w 2025 r. – porozumiały się w sprawie znacznego podniesienia poziomu ambicji mechanizmu CORSIA zgodnie z jego ambitnym długoterminowym celem i celami porozumienia paryskiego.

50. Rada dostrzega kluczową rolę oceanów, ich funkcję w zakresie „niebieskiego dwutlenku węgla” oraz pilną potrzebę ochrony, zachowania i odbudowy ekosystemów lądowych, w tym lasów, a także ekosystemów wód śródlądowych i przybrzeżnych dla łagodzenia skutków zmiany klimatu, przystosowania się do tej zmiany i budowania odporności na jej skutki. Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE doroczny dialog dotyczący oceanów i zmiany klimatu w ramach UNFCCC.
-